

המבט הפנימי

מאורעות הזמן מבעל בלבבי משכן אבנה

מלחמה - אתחלתא דגאולה (תגילה יז ע"ב)

עמוד א

מִלְחָמָה - אָפֶס

כתיב (ישעיהו מא, יב) תִּבְקָשׁם וְלֹא תִמָּצֵאם אָנָּשִׁי מִצָּתָךְ יִהְיוּ כְּאִין וְכֹאפֶס אָנָּשִׁי מִלְחָמָתְךָ:

פירוש תיבת 'אָפֶס'

ובביאור תיבת 'אָפֶס', כפשוטו, ביאר המלבי"ם (שם), וז"ל, בשעת מלחמה יהיו כאין, ואחר המלחמה יהיו כדבר שאפס ותם ואיננו, עכ"ל. כלומר אָפֶס מתפרש מלשון 'איננו'.^א

וכך ניתן לפרש גם את תיבת אָפֶס שנכתבה בפרשת המרגלים. שאמרו (במדבר יג, כח) אָפֶס כִּי עָז הָעָם הָיִשָּׁב בְּאַרְצָךְ וְהָעָרִים בְּצָרוֹת גְּדֹלֶת מְאֹד וְגַם יְלָדֵי הָעֵנָק רָאִינוּ שָׁם. ופירושו כנ"ל, כיון שעָז הָעָם הָיִשָּׁב בְּאַרְצָךְ, אזי ח"ו מכחו הרב, נהפוך אנו להיות - אָפֶס. וכתב בטור הארוך (שם), וז"ל, אָפֶס כִּי עָז הָעָם, שהוא מורה על דבר אפס ונמנע מן האדם, שאי אפשר בשום ענין, כמו הָאָפֶס לְנִצָּח חֲסִידוֹ תְהִלִּים (עז, ט). ועיין עוד אָפֶס אֱלֹהִים (ישעיהו מה, יד), עכ"ל.^ב

אולם ניתן לפרש להיפך את תיבת 'אָפֶס', מלשון חוזק. כמ"ש הרד"ק (שמואל ב כג, יא), וז"ל, עיר פרזות שאין לה חומה והמקום ההוא נקרא אפס דמים, כמו שאמר בדברי הימים, כי שם היתה מלחמה זאת, עכ"ל. והיינו מקום שעומד פרוז מפני חוזקו ותוקפו, נקרא 'אָפֶס' דמים, כי שם אין נשפך מן העיר הפרוזה דמים.

הדרך שבה אויביו יהפכו ל'אין' הוא להשים את עצמו כ'אפס'

ובעומק, על מנת שאנשי מלחמתו יהיו כאין וכאפס, אזי האדם עצמו עליו להיות כאין ואפס.^ג וכמ"ש בצמח צדיק (בלק ד"ה והעיקר הוא שהאדם), וז"ל, כשהאדם אינו חושב עצמו כלום, והוא בעיניו אפס ואין, אין כח לחיצוני לשלוט בו, (היינו להילחם עמו), עכ"ל. וטעם הדבר הוא, כי כל מלחמה חלה רק כאשר האדם הוא בבחינת 'יש', ואז קם כנגדו 'יש' אחר. אולם כאשר הוא עצמו בבחינת 'אין ואפס', אזי גם אויביו העומדים כנגדו נעשים כ'אין ואפס'.^ד

^א מלשון: כִּי אָפֶס פָּסַף (בראשית מז, טו). ועין מצודת ציון ישעיהו (מא, יב) וכאפס - דבר שאין בו ממש. וע"ע רש"ר הירש במדבר (יג, כח) אפס. כל זה הוא אפס ונטול כל ערך.

^ב ועין ברבינו מיוחס (במדבר יג, כח), וז"ל, אפס. לשון סוף ותכלית, כמו אפסי ארץ, יהיו אפס, למיעוט ותכלית, כלומר אין דבר אחר קשה אלא זה בלבד כי עז העם, עכ"ל.

^ג ובדקות מדרגת 'אפס' למעלה ממדרגת 'אין', אכמ"ל. (עין בלבביפדיה עבודת השם 'אפס')

^ד וכידוע דברי הנפש החיים (שער ג פרק יב), וז"ל, ובאמת הוא ענין גדול וסגולה נפלאה להסיר ולבטל מעליו כל דינין ורצונות אחרים שלא יוכלו לשלוט בו, ולא יעשו שום רושם כלל. כשהאדם קובע בלבו לאמר הלא ה' הוא האלקים האמתי ואין עוד מלבדו יתברך שום כח בעולם, וכל העולמות כלל והכל מלא רק אחדותו הפשוט ית"ש. ומבטל בלבו ביטול גמור ואינו משגיח כלל על שום כח ורצון בעולם, עכ"ל.

המבט הפנימי

מאורעות הזמן מבעל בלבבי משכן אבנה

מלחמה - אתחלתא דגאולה (מגילה יז ע"ב)

עמוד ב

תכלית מלחמת עמלק – מלחמה באפס

וכח ה'אפס' דקלקול נגלה בפרט בעמלק, כמ"ש בשם שמואל (תצוה - זכור תרע"ח), וז"ל, עמלק שהוא לא נתפעל מכל הנסים והנפלאות, ולא עוד אלא שהחליף ובא להלחם בישראל לעשות אפס ותהו מכל הענין האלקי שנתגלה עד הנה, עכ"ל.^ה

והיינו שעמלק בא לעשות ח"ו ישראל ואף האלוקות אין ואפס, חלילה ולא תהיה. ולכך נצטוונו מפי הגבורה לנהוג בעמלק בהיפך גמור; שנאמר (דברים כה, יט) תמחה את זכר עמלק וגו'. כלומר, להופך את עמלק לאפס ואין מוחלט.

והבן עוד, שעיקר המלחמה בעולם הוא בעמלק, כמ"ש (שמות יז, טז) מלחמה לה' בעמלק מדר דר. והוא מלחמה קבועה עד ימות משיח, ותכליתו אפס'. וכ"כ בצמח צדיק (יתרו ד"ה וזהו ששמע יתרו), וז"ל, צריך ללחום תמיד עם עמלק שיהיה תמיד בשפלות רוח, ויהיה בעיניו אפס ואין, עכ"ל, עיי"ש.

וזש"כ (במדבר יג, כח - כט) אַפֶּס' פִּי עַז הָעַם וּגְו', עַמְלֵק יוֹשֵׁב בְּאֶרֶץ הַנֶּגֶב וּגְו'. והיינו שעמלק מפיל על ישראל תפיסת אפס, כנ"ל. ועבודת ישראל להחזיר את עמלק לאפס, כנ"ל, מכח שהם דבקים בעצמם וחשובים בעיני עצמם לאפס.

^ה וננסה לקרב את הדברים מעט יותר. שורש הספיקות הוא בשאלת ישראל במלחמה זו (שמות יז, טז) הַנֶּגֶב ה' בְּקֶרְבָּנוּ אִם אֵין. כאשר הספק נופל לצד הקלוקל זה עמלק - שכידוע גימטרייה 'ספק' - שעמלק מטיל ספק חלילה על הראשית, מאחד נעשה שניים. אולם בצד התיקון, שורשו ברדל"א, ששם יש מקום לשנים כ'אחד' (ההויה אחת מתראה בפנים רבות).

^א בדקות יותר, כוחו של עמלק לגרום ל'ספק' הוא רק משום ש'העדר קודם ההויה', ואם יש 'העדר קודם להויה', ניתן חלילה ליפול מההויה האמיתית לחללו של עולם (מקום העדר), ושם מקומו של הספקות. אולם עבודתו של איש ישראל (יש - רל"א), להכיר שגם ההויה המוכרת לנו, אינה הכרחית - כתפיסתו של הנברא (תפיסת 'יש'). אלא כל השגתנו היא בתפיסה של 'העדר' - 'שלילה', הכרה בהבנתא דלכא (לא במוחין, ששם הוא מקום הסכנה) בפשיטות, שכל מה שניתן בכחינו לתפוס זה שרק היותו ית' קיים ותו לא, וכל שאר הדברים שישנם הם בבחינת 'העדר' (רזא דאחד. מלכות דא"ס). (וע"ע בלבבי משכן אבנה ח"ו פט"ו). והדברים דקים ועדינים מאוד, אולם כאן נועץ פנימיות החיים.

^א ובעומק יותר, המלחמה היא על ה'חללו של עולם', כנ"ל. עד שיתגלה לעיני כל בב"א (ישעיהו מה, ו) אָפֶס בְּלִעְדֵּי אֲנִי ה' נָאִין עוֹד.

^ז ועין בפרדס יוסף החדש (במדבר יג, כח) וז"ל, ועי' בנחל קדומים לרבינו החיד"א ד'אפס', ר"ת: אנוש, פלגה, סדום ע"כ. וי"ל דג' אלו היו חצופים כלפי השי"ת והעיוזו פנים בו וזה הרמז בתיבה זו כאן (בחטא המרגלים), עכ"ל.

^ח ועין קהלת יעקב (ערך עז, ו).

^א ע"ע בעניין עמלק במבט הפנימי מס' 005 (מלחמת עמלק)